

Előfizetési árak és helyben vételen

Egy évre . . . 12 korona
Félévre . . . 6 korona
Negyedévre . . . 3 korona
Egyes szám ára 12 fillér.

Megjelenik vasárnap és
csütörtök reggel.

HATÁRŐR

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Ujvidek.

Petőfi-utca 47. szám,

ahova a lap szellemi s anyagi részét illető közlemények küldendők.

Ilyen közleményeket és megkereséseket lapunk nyomdája is elfogad.

Az Országos Függetlenségi és 48-as Párt Délvidéki és Alföldi Függetlenségi Párt Ujvideki Hivatalos Lapja.

Tisza vérfürdője.

Minden józan és becsületes ember, ki nem pártérdekből ferdi el a tényeket, hanem a maga igazában bírálja el a politikai helyzetet, tudja, hogy most a *demokratikus* Magyarország kiépítéseért folyik az elkeseredett harc.

A legutóbbi választások alkalmával, a hatalomra jutott munkapártnak képviselőjelöltjei nemcsak Bécsből származó s Déry Zoltán kijelentései szerint az állam kasszájából is lopott pénzzel vásárolták meg a mandátumokat, de az ország népe előtt a választási reformot is beigérték, ami ellen egyidejűleg Tisza István gróf irtó hadjáratot hirdetett.

Csak logikus politikája az Justh Gyulának, hogy a korrupciós választási hadjárat után a *választójogi reform* becsületes és haladéktalan megalkotását sürgeti s ennek követelésénél nem engedi magát és pártját becsapatni azzal, hogy a választójogi reform ellenkezőjének, Tisza Istvánnak befolyása mellett egy tessék-lássék választójogi törvény alkotassék.

Ezen szívós küzdelem tehát tette sarkalta a sötét reakció lovagjait s az álnok Lukács mellett Tisza István nevéhez tűződik az a vértüredő, mely az oligarchia-uralom fenntartásának érdekében Pest városában folyt.

Hogy a pénzen vásárolt hazug többség, mely a tisztességes választási jog megalkotásával a maga egzisztenciáját, a maga hatalmi befolyását félti, semmi erkölcsi erővel nem bír, bizonyítja az a tény, hogy annak hiánya miatt az erőszakhoz, az öldöklő fegyverhez nyul, azt vallván, hogy „Macht geht vor Recht.“

De mi a magunk részéről nem átaljuk azon erős meggyőződésünket hangoztatni, hogy ezen hatalmi tulkapás folytán fog győzedelmeskedni az igazság s fog megszületni a demokratikus Magyarország.

Mert sehogysem birunk hinni a nemzetnek elernyedtségében, mely szó nélkül tűrné Tisza István grófnak azon örületes tobzódását, melylyel halomra dönt minden törvényt s az ő nagyon is kétes lelkiismerete alá helyez minden szabályt.

Hogy csak nem is kétes, de határozottan romlott lelkiismeretét vitte be Tisza István a parlamenti elnöki székbe, bizonyítja azon szivtelenségre s állati dühösségre valló kifakadásai, melyek legkevésbé sem alkalmasak arra, hogy a békeségnek csak a halvány reményességét is felvessék.

Nagyon jellemző az egész ország elzüllött állapotára az, hogy törvényhozó házának piederstáljáról egy örültségben tobzódó elnök, Tisza István arra a hirre, hogy az utcán öldöklőnek, nem függeszti fel a tanácskozást, hanem azon kijelentést teszi, hogy „nem vagyunk jóléti bizottság és ha emelvényemig ér is a vér, akkor is tanácskozunk.“

Ilyen elvetemült, állati dührohamok rabjaként romboló emberi hiena oltalma alá kívánta helyezni az ország népe a hazát?

Midőn a nép ezrei egyszerű tüntető sétával deklarálják a választójogi reformhoz való ravaszkodásukat, a sötét reakció emberei a hatalom birtoklásának elvesztése felett való félelmükben megkísérelnek minden erőszakkal s tájadalommal látjuk, hogy az igazi jogokat követelő népnek fiaiból álló hadsereggel akarják letörni a népet, melynek törvényhozói képviselőiből akarják megkapni azt a véderő-reformot, mely hivatva volna a konzervatív oligarchapárt számítása szerint megakadályozni az igazi népképviselőnek megteremtését az általános, egyenlő és titkos választójog által.

Nem, és százszor nem! Felemeljük tiltakozó szavunkat az ellen, hogy egy örületben tobzódó ember, egy összevásárolt s kaján kárörömmel az alkotmány rongyain taposó érdekszövetkezet segítségével a törvények teljes felrugásával, hatalmi brutálitással, öldöklő fegyverek használatával s vérfürdő rendezésével rabolják el a nép szabad akaratát megnyilvánulásának jogát.

Ha tette és pedig gőztette vete-mült az erkölcsnélküli, összevásárolt kormánytábor, ám lássa következményét annak, ha az ország népe is tette lép s végig zug az országon:

Talpra magyar!

B. F.

Az antunovaci (Pozsega vm.) magyar nyelvű prof. iskola története.

II.

Még a múlt század 1805—1807-ig éveiben telepedtek le evangélikusok a szlavonai gróf Jankovich féle birtokon, ahol annak felparcellázása után Antunovac néven községet alapítottak. Kivándoroltak ők Magyarországnak Tolna, Baranya, Veszprém, Fehér, Komárom, Nyitra, Trenesén és Pozsony vármegyéiből s már 1867-ben egyházközséggé alakultak és az ág. ev. somogyi esperességhez csatlakoztak. Ugyanez évben, tehát 1867-ben iskolát is emeltek, amely épület — rozzant állapotban bár — de még ma is áll.

Már 1868-ban Mártony Márton mint első meghívott tanító oktatta gyermekeiket. 1870-ben Kohut Mihály lelkész-tanító gondozása alatt álltak, később Tomasovszky és Bottyán tanítók tanítottak iskolájukban, amely

iskola egyuttal imaházul is szolgált; 1884-ben lelkész-tanítóul a jelenleg is működő Szerényi Sándort kapták, kinek első ízben való működése 1887. évi november 14-ig terjedt. Ő alatt épült fel a jelenleg is fennálló ev. templom, mely időtől kezdve az iskola kizárólag az oktatás céljára szolgált. 1888-ban a hívek lelkész-tanítóul megválasztották Wengk Gyula volt lajoskomáromi segédlelkészt. Ezen időben már az evangélikusok Pozsega vm. 5 és Belovár vmegye 3 járásában telepedtek le és ily terjedelmes missioi kör mellett képtelen volt a lelkész az iskolás gyermekekkel is foglalkozni. De viszont a szegény telepesek sem voltak képesek még külön tanítót is tartani és fizetni s ezért 1890-ben az eddigi magyar tannyelvű ev. iskolát, amelyben mintrendkívüli tantárgyak a német és tót nyelvek is tanítottak, az egyházközség községi iskolává átengedte, olyformán azonban, hogy ha anyagi kulförésai megengedik, bármikor *választhatson magának felekezeti tanítót és felekezeti alakulhasson át az iskola.*

Nagy tévedés tehát az ellenségek azon állítása, hogy eme ideiglenes átadással az evangélikusok felekezeti iskolát fentartó joga megszűnt volna, mert ők hiszen csak a jog gyakorlásáról mondtak le és csak addig, míg kedvezőbb anyagi helyzetbe jutnak. Igaz ugyan, hogy az iskola ily módon történt átadásáról semmiféle jegyzőkönyv, vagy egyéb okirat még eddig elő nem került, de az átadók közül még élő egyháztagsok hitelt érdemlő vallomásaival emellett tanuskodnak. Ezen kívül még egyéb bizonyítékok is igazolják az antunovaci ev. magyar tannyelvű iskola törvényes és azért jogos létezését. 1905-ben ugyanis Pejaevecics bán 520. sz. átiratában, amikor a magyar iskolákat felsorolja, a pont alatt a felekezeti iskolák sorában mint legrégebbi mert az 1860-as évekből datálódó iskolát az antunovaci felekezeti magyar nyelvű iskolát tünteti fel, ami pedig meg nem történt volna, ha az iskola megszűnt volna, vagy ehhez való jogát az ev. hitközség elvesztette volna. Igaz, hogy ez ellen a pakrázi járási hatóság azt hozta elő, miszerint az ezen átiratban megnevezett Antunovac nem a pozsega megyei, hanem az Eszék melletti, de ez ismét tévedés, mert azon az Antunovacon rom. kath. magyarok laknak és ezeknek csak a Julián-egyesület működése óta vannak magyar iskolák; ahol pedig felekezeti magyar iskolák voltak, azok mind prof. iskolák (Haraszti, László, Rétfalu, Korogy.) Az ev. gyülekezet iskolája mellett végül az antunovaci más vallású lakosság is tanuskodott. Amikor u. i. az iskola ideiglenesen átadott, az ev. gyülekezet azt az ígéretet nyerte, hogy az iskolához kinevezendő tannerő ev. vallású lesz, amint azt a horvát iskolatörvény elrendeli. Ezt azért követelte az egyházközség, hogy legyen egyházi énekevezére és orgonistája a vasárnapi istentiszteleteknél és hogy az ev. gyermekek az egyházi éneklésben oktattassanak.

Ezen ígéret azonban sajnos, csak 1—2 esetben és nagyon rövid ideig tartatott be, úgy hogy több mint 7 évig a templom orgonája némán állt. Ezenfelül a községi iskolások az iskola révén számos igazságtalan terhet rótt az evang. egyházra, úgy hogy az ellen, valamint a többi nyomorgatások ellen bizony felszóltak. Egy ízben azután egy ily felszólásra azt a feleletet nyerte az egyház, hogy ha ez neki nem tetszik, hát *váljon ki*

a közösségből. Ime a bizonyíték. Ha nem lett volna joguk az evangélikusoknak különválni, azaz saját felekezeti iskolát fenntartani, bizonyára nem adatott volna nekik ez a felelet, mely jegyzőkönyvbe is lett foglalva.

Az evang. hívők mind jobban érezték és tapasztalták, hogy régi ev. magyar nyelvű iskolájuk nélkül vallásukat és magyarságukat lassan, de biztos lépésekkel haladó megsemmisülés fenyegeti. Ennek igazolására számos bizonyítékok állanak rendelkezésre, melyek közül legjobban bizonyít a Maros János antunovai horvát ág. tanító raportja. Már most a fent említett nyomorgatások és hitük elleni veszély arra serkentette az ág. hívőket, hogy iskolájukat újból ők fogják fenntartani. Egyházi felsőbbségük ezt nekik lehetővé tette és így azonnal új iskolát és tanítólakot építettek, egyúttal kérvényt nyújtottak be a horvát kormányhoz iskolájuk megnyithatású iránt. A kérvényt a szükséges okmányokkal felszerelve maga a gyülekezet elkészte személyesen nyújtotta be, de arra mind a mai napig válasz nem érkezett. Sürgették az ügyet úgy a gyülekezet, mint az egyházi felsőbbség, kértek kihallgatást a kormánytól többször, de minden hiába volt, nem érthettek el semmit.

A kérelmezés idejétől, vagyis 1909. nyaratól 1911. novemberig, tehát több mint 2 évig, minden utánjárás dacára egyetlen lépésnyire sem vihették előbbre az ügyet. Két évig készen állt az új iskola, amely pedig a horvát kormány által kiadott terv szerint épült, két évig hiába várta a kinevezett tanító is a tanítás megkezdését és így ne osodálkozzék senki azon, hogy végre az ev. hívek türelme kifogyott. Elhatározták, hogy ha a kormány szerény, de jogos kérelmüket ennyi ideig figyelmen kívül hagyja, úgy ők egyszerűen belépnek joguk gyakorlásába, azaz megnyitják az iskolát. Ezt meg is tették 1911. nov. 6-án. Beiratkozott 58 minden nap és 18 ismétlő ev. tanuló. Ha eddig érthetetlen és teljesen ismeretlen volt, mi okból nem akarja a kormány az iskolát engedélyezni, most egyszerre nyilvánvalóvá lett, hogy kinek fáj az antunovai ev. magyar tannyelvű iskola. Az egyik horvát tanító, Pinterics A. ugyanis az ev. tanító helyét tölti be, tehát nagyon természetes, hogy ha ezen állásra ev. vallású tanító neveztetett ki, őnéki más állásra kell mennie, ami magában még nem volna olyan nagy baj, hogy ha az ő neje nem volna antunovai postamester; ezáltal u. i. oly helyzetbe vélt kerülni, hogy vagy az egyik, vagy a másik fizetése elesik. Kézvel-lábbal dolgozott tehát az ev. iskola ellen, először alattomban, azután pedig nyíltan de soha sem tisztességes fegyverekkel. Midőn a kormány a tanulók iránt érdeklődött, a három horvát tanító hamis adatokkal szolgált! Rágalmazásukra a helyi hatóság értesítette a pakraczi járási hatóságot és már nov. 11-én kiszállt Antunovacon Lopasics járásfőnök és egy jegyzőkönyv felvétele után az iskolát bezártnak nyilvánította: Mindazonáltal mindjárt délután tovább folyt a tanítás. Ekkor Nénád Ádám polgármester, ki egyébként ev. hívő, pandur kíséretében az ev. iskolába jött és botjával fenyegetve, szét akarta kergetni a gyermekeket. Ezt azonban az ev. lelkes, ki a távollevő tanítót helyettesítette, megakadályozta, mire a polgármester végtelen undok istenkáromlással, botjával a saját lelkéért fenyegette; hogy miért tette ezt a polgármester, az iránt ugyan kérdőre vonták őt az elkéseredett apák, de nem adta meg rá a feleletet, hanem más nap 7 esendőrt rendelt a *lázadó evangélikusok* sakban tartására, pedig azok nem lázongtak de ő rossz lelkiismeretétől furdalva féltette drága bőrét.

HIREK.

Fernbach Károly üdvözlése. Fernbach Károly volt B. Bodrog vármegyei főispánhoz Zenta orsz. képviselőjévé történt megválasztása alkalmából az ujvidéki függetlenségi párt a következő üdvözlő sürgönyt intézte: „Hazaias örömmel ünnepeljük pártunk zentai diadalát és üdvözljük Méltóságodban a függetlenségi elvek lelkes harcosát. Ujvidéki függetlenségi párt.”

A kereskedelmi szakiskolai tanárok orsz. egyesülete e hó 26-án a vál. ülés befejeztével tartotta meg XVIII. évi rendes közgyűlést, melyen a minisztert távirati megbízása folytán Dr. Demetrovics Vladimir kir. tanácsos polgármester képviselte. Trautmann Henrik keresk. akadémiái tanár, elnök üdvözlö a miniszter képviselőjét, Dr. Demetrovics polgármestert, ki a miniszter s a város nevében üdvözlölvén az egyesületet mint a nemzeti kultúra kiváló terjesztőjét, Isten áldását kívánja működésére a haza javára. Elnök üdvözlö még Kirchner Béla főigazgatót, mint az egyesület mindenkor lelkes jóakaróját és Megyesi Ferenc kir. kat. magyar főgimn. igazgatót az orsz. tanáregylet képviselőjében. Magas színvonalu, hosszabb elnöki megnyitóját, valamint a titkár, tzerkesztő és pénztáros jelentéseit a közgyűlés helyeslőleg vette tudomásul. Utána Trencsényi Károly zombori f. keresk. isk. tanár „Közgazdaság a költészetben” cím alatt igen nagy tetszéssel fogadott előadást tartott, mire indítványok, majd vallástások következtek. Déli 1 órakor az Érzsébet dísztermében társasbéd következett, melyen a kereskedői világ nagy számban vett részt. Demetrovics polgármesternek a királyra mondott felköszöntője után lelkesnél lelkesebb tósztok hangzottak el, melyek sorában Trautmann a minisztert s képviselőjét, valamint a haladás jegyében jőrt szép Ujvidéket, Dr. Demetrovics az egyesület elnökét s tagjait, Gálly (Miskolc) Kirchner főigazgatót, utóbbi e város polgárságát. Klement az egyesületet, Bogyó Samu akad. tanár az ujvidéki keresk. iskola tanárkarát, Dr. Ditrői szegedi jogtanár a férfiak versenyeiben kiváló helyet foglaló Klein Magda f. keresk. isk. tanárnőt köszönti. A Lloyd nevében igen szép, lendületteljes szavakban fejtegette Frank Gyula a kereskedők és keresk. tanárok közti szoros viszonyt s a kereskedők mesterit a haza és kereskedelem javára élteti. A kitünő hangulatban lefolyt bankettet, a rossz időjárás dacára kirándulás követte Karlócára, míg más nap a közgyűlés folytatódott. Ujvidék városa a lehető legkedvezőbb benyomást tette a vendégekre, kik az ország minden vidékéről ide gyűlvén, a legszebb emlékekkel távoztak.

A magyar főgimnázium e hó 26-án tartotta hangversenyét a lövöldében, mely a kedvezőtlen idő dacára szorongásig megtelt előkelő és igen nagyszámu közönséggel. A műsor, melynek ügyes összeállítása Megyesi Ferenc igazgató, Nyul, Dr. Piukovich és Prokopez tanárok érdeme, igen változatos és érdekes számokból állott s az előadás minden részletében kitünő sikert, nagy tetszést aratva, valóban élvezetes volt. Ugy az ifj. zene- és énekkarok előadásai, mint a karta-gói harangok, Kassovitz, Marer, Landsmann hegedűjátéka és Gilming, Szabó zongorakísérete frenetikus tapsokkal lettek jutalmazva. Az anyagi és erkölcsi tekintetben egyaránt kitünő sikerű hangversenyt tánc követte éji 11 óráig.

A lövölde megnyitása. A lövölde megnyitása alkalmából déli 1 órakor rendezett banketten jóval 60-on felül vettek részt s a hangulat végig derült és emelkedett volt. Ezúttal a lövölde ünnepélyes megnyitása Grossinger János új főlövész mester felavatásának is mondható, kinek tisztelőre Stern katonai karmester ez alkalomra igen szép főlövész mesteri indulót írt. A felköszöntők sorát Grossinger főlövész mester nyitotta meg a királyra, mire Dr. Piukovich a polgármestert, Dr. Demetrovics a tagokat, Dr. Maros Károly Szlezák Lajos orsz. képviselőt, majd Dr. Amon kanonok plébánost, Dr. Piukovich Peyerle főkapitányt s a tüzoltókat, Grossinger főlövész mester pedig az egylet veteránjait köszöntötte. Asztalbontás után a lövészet kezdődött, melyet Dr. Demetrovics és Dr. Szlezák egyidejűleg nyitottak meg, még pedig találó szerencsével. A délután folyamán dacára a rossz, hideg időnek, szépszámu közönség kereste fel a lövöldöt, mely igazán megérdemli, hogy mint kiválóan alkalmas szórakozási hely a mult éveknél nagyobb látogatottságnak örvendjen.

Érettségi min. biztosok. Az ujvidéki f. kereskedelmi iskolánál a f. tanév végén tartandó érettségi vizsgálatokhoz Ferenczi Zoltán egyetemi könyvtári igazgató és Stumpfolt Ede temesvári iparisk. igazgató küldöttek ki min. biztosoknak, még pedig előbbi a vall. és közoktatásügyi, utóbbi pedig a kereskedelemügyi minisztérium részéről.

A tüdőbetegdondozó egylet ez uton mond hálás köszönetet, kik az egylet javára rendezett cukorkanapon elért 385 K. 46 f. bevétel érdekében közreműködtek.

Az érdem elismerése A fiatalok szegedi felügyelő hatóságának elnöke úv. Piukovich Ferencné nőegyleti elnöknek, mint Dr. Piukovich Sándor tanárnak a patronage-egylet körül kifejtett buzgó fáradozásukért elismerő okiratban mondott köszönetet.

A polg. nagy. Daloskór a napokban tartott rendes évi közgyűlésén tudomásul vette az évi jelentéseket s megejtette a tisztújítást, melynek eredményeképp Lovrekovich Ferenc elnök, Dr. Piukovich Sándor ügyvezető elnök, Wachtl Imre alelnök, Varga Béni pénztárnok, Gyenizse Károly titkár, Szalkay Ferenc szer-tárnok, Szalkay János házngy, Breeska Zoltán könyvtáros, Dr. Engelberger Gusztáv pedig ügyész lett.

Himenhir. Pletikoszics István kedves, szeretetreméltó leányát, Annuskát eljegyezte Koudoray Kálmán, bete-segélyző pénzt. fő-tisztviselő.

Uj ovónó Az I. ker. ovodában megüresedett ovónói állásra Ligeti Piroska, Ligeti Ferenc nyug. máv. főellenőr leánya választott meg.

Köszönet. Az ujvidéki áll. polg. fuiskola tanlesterülete köszönetet mond mindazon neme-sszivű adakozóknak, kik lehetővé tették, hogy iskolánkba járó szegénysorsú tanulónk is részt vehessenek a Balaton Budapest tanulmányi kiránduláson. Adakoztak Stefanovos V. 45 Kor; Ujvidéki Takarékpénztár, Központi Hitelintézet r. t. 30 k. Pesti Magyar Kereskedelmi Bank ujvidéki fiókja 15 K; Ipar és Ker. Takarékpénztár r. t., Wagner nagykereskedő, I. Ujvidéki Magy. Előlegezési egylet, Schwartz testv. és Slovák Bank 10 K; Ujvidéki Népbank r. t., Grossinger János, Krón K. fia, Menrath L. és fia, Kertész Mór, Mayer József, Hirsch Amália, Dr. Szlezák Lajos, Első Magyar Ált. biztosító társaság ujvidéki főügynöksége 5 K; Dr. Gruby Rezső, Dr. Szabó Lajos, Dr. Kassovitz 3 K; Grosz és Lázics, Kohn Fülöp és trs. Herceg István, Reiner Simonné, Schubert Rezső, N. N., Lövenberg Lajos, Cselikovich testvérek, Illin Dusan, Dr. Olvashatlan, Ernst Márkné, N. N. Dr. Rózsa Miksa, Vig és Katona, Dr. Klein, Lichtschein S. 2 K., Dungerev és Relatics, Dr. Vermes, Popadits Péter, Goldberg T., Klein és Freigang, N. N. Klein és Ungár, Grosz és Krausz, Kovács N. N., N. N., Fuchs E. és tsa. 70 fill. N. N., N. N., Olvashatlan 40 fill. Az adományok összege 270 K. 90 fill. Ujvidék, 1912. május 24 Kardos Ignác igazgató.

Adóügy. A folyó évre érvényesített tőkékamat és járulékadó lajstrom június hó 1-ig a városi tanács adóügyi osztályánál (városháza földszint 14.) közszemlére van kitéve és azok, a kik a mult évben már megadótatva voltak, a lajstrom közszemlére kitételét követő 15 nap alatt, azok pedig, akik a folyó évben lettek első ízben megadótatva, az adó előírását követő 15 nap alatt felebbezéseiket közvetlenül a zombori pénzügyigazgatóságnál nyújthatják be.

A cs. és kir. hadapród-iskolákban magyar honos ifjak részére fenntartott és az 1912/13 iskolai év kezdetén betöltendő magyar állami alapítványi, magán alapítványi és tandíj fizetéses helyekről szóló pályázati hirdetés a vár. tanács katonaiügyi osztályánál betekinthező; a miniszteri rendelet különösen a lovassági és traiskircheni tüzérségi hadapródiskoláknak hívja fel a figyelmet, mert ezen hadapródiskolákra párhuzamos magyar osztlai csak akkor állithatók fel, ha azokba eligendő magyar honossági pályázó jelentkezik,

miért is felette kívánatos, hogy a mondott hadapródiáskolákba magyar honos ifjak minél nagyobb számban való felvételüket kérelmezzék;

Tanulmányi kirándulás. Az áll. polg. fiúiskola 51 tanulója Kardos Ignác igazgató, Avar Gyula, Dvorzák Ferenc és Kempl György tanárok vezetése mellett pünkösdi hétfőn 8 napi kirándulásra indult Budapest és a Balaton vidékére.

Rohitsi

Tempel forrás. Szénhidrogén, ásványi, ártalmatlan ital. - Elősegíti az emésztést és anyagcserét.

Styria Legteljesebb gyógyforrás. - Indikálva: idült gyomorhurutnál, székrekedésnél, Bright-féle vesekőnél, légszomjoknál, májbetegségeknél, sárgaságnál, anyagcsere betegségeknél, a légutak hurutos bántalmainál.

Donati a maga nemében a leggazdagabb ásványi gyógyforrás legértékesebb hatással. Főképpen indikálva: idült bélhurutnál, obstitipatióknál, epekövek, elhízás, hajlammal, cukorbetegségnél.

Legdusabb, természetes magnézium-glaubersós források.

Nagybani raktár Magyarországra: Hofmann József Budapest, V. Báthory u. 8.

Közgazdaság.

A csalamádé mint a buza előveteménye.

Fekete ugar helyett ma már a legtöbb gazda zöld ugart tart, a legkülönbözetesebb takarmány növénnyel vetve be azt, hogy azután a nyár folyamán azokat lekaszálván, utóközvetlenül őszi kalászosot vehessen. Köztudomású dolog, hogy a lóhere és egyáltalán a pillangós virágok kitűnő előveteményt képezik az őszi kalászosoknak. Nagyon sokan vannak azonban, a kik állítják, hogy csalamádé után nem célszerű buzát vetni, mert a csalamádé nagyon zsarolja a földet.

Nem szenved kétséget, hogy a csalamádé, amely rendszerint igen nagy tömegű termést ad, rendkívül sok tápláló anyagot von el a talajtól, s egyszersmind nagyon sok vizet is, tehát nemcsak az által csökkenteni a talaj termőképességét, hogy tápláló anyagainak egy részét elvonja, de az által is, hogy vízteleníti a talajt, a mely körülmény e csirázó növényekre igen káros hatással van. Igazuk van tehát azoknak, a kik azt állítják, hogy csalamádé után nem jó őszi vetni.

Mégis a legtöbb gazda nincs abban a helyzetben, hogy csalamádé után őszi vetessen, hiszen a csalamádés földet nem hagyhatja heverni tavaszig, de nem is szükséges, hogy ezt tegye, mert e bajon elég könnyen lehet segíteni, ha egyszerűt megadjuk a csalamádé talajának azt a tápláló anyag mennyiségét, a melyre a buzának szüksége van, másrészt pedig a helyes megműveléssel oda hatunk, hogy a talaj vízfogó képessége növekedjen, miáltal biztosítjuk az elvetendő mag vízzükségletét is. Ezt pedig nagyon egyszerűen úgy tehetjük meg, ha a csalamádé lekaszálása után azonnal 150 kg. szuperfoszfátot szórunk ki a talajra, azt rögtön feltárasztjuk, vagy társu hiányában felszántjuk és szántás után rögtön boronáljuk. A társasítást, illetőleg a boronálást az őszi szántásig kétszer-háromszor is meg kell ismételn.

A szuperfoszfáttal megadtuk azt a tápláló anyag mennyiségét, a mely a következő termés biztosítására szükséges. A társasítással, illetőleg szántás esetén, az ezt követő boronálással pedig megszakítjuk a talaj hajcsövösségét, akadályozzuk a víz elpárolgását s lehetővé tesszük, hogy minden csepp eső, amely ráhull a talajra, beivódjon annak belsőjébe.

A ki tehát ezen elvek szerint műveli és trágyazza talaját, természetesen nem panaszkodhatik több termése miatt.

Felolvasó szerkesztő: Zambauer Agoston. Laptulajdonos az ujvidéki függetlenségi és 48-as párt.

644 1912 végreh. szám.

Arverési hirdetmény.

Atulirott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. § értelmében ezennel közhírré teszi, hogy az ujvidéki kir. járásbíró-ságnak 1911. évi V. 2168 és 2169 számú végzése következtében Ertl és Schwerer 1-ső hodzsáki hengermalom és villamos művek mint betét társasági bej. czég javára 1500 kor. és 1500 k. s jár. erejéig 1912. évi február hó 23-án foganatosított kielégítési végrehajtás útján le és felülfoglalt és 1007 koronára becsült és következő ki nem igényelt egy álvány, egy buluner mérleg, 21 db sulyok, 40 üres zsák, egy zsák morzsa, egy morzsoló, egy morzsa gép, 3 zsák kenyér és zsemlye darabok, 4 zsák lábliszt, egy kifli gép és 36 zsák liszt nyilvános árverésen eladottnak. Mely árverésnek az ujvidéki kir. járásbíró-ság 1911-ik évi 2168 és 2169 számú végzése folytán 3000 kor. tőkekövetelés, ennek 1910. évi december hó 1 napjától járó 6 százalékos kamatai, egy harmad szavatók váltódíj és eddig összesen 332 kor. 12 fill. ben bírósági már megállapított költségek erejéig, Ujvidéken alperes lakásán a folytatólag alp. raktáránál leendő megtámasztására 1912. évi június hó 7-ik napjának délutáni 3 órája határidőül kitűzettek és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatalnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. § ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáton alul is el fognak adatni.

Amennyiben az előverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezek árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Ujvidéken, 1912. évi maj. 25. napján.
Basch Sándor
kir. bír. végrehajtó.

Azonnal felvétetik jó írásu, ügyes fiatal segéd a szabadkai nagytőzsdebe.

Jég-és hidegfejlesztő-gépeket
legjobb kivitelben készítenek

Dr. Wágner és Társai

Egyesült Gyárak Részv.-Társaság
Budapest, IX., Timódi-utca 3. sz.

Különlegességi készítmény számos év óta: hűtő-gépek és teljes hűtőberendezések kisebb és teljes közepes szükségletre mésszárosok, hentesek, tejgazdaságok, gazdasági üzemek, sörfőzdék, sörraktárak, szállodák, kórházak stb. számára, már 3000 K.-tól feljebb. - Előrendelések referenciák! - Tessék 7.sz. számú

Ház eladás.

Kiszácsi utca 7. sz. ház, mely több lakásból és buzaraktárból áll, szabad kézből eladó.

Bővebbet Kiszácsi utca 6. szám.

Védjegy: „Horgony”

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régióknak bizonyult háziszert, mely már sok év óta legjobb bedörzsölésnek bizonyult köszvénynél, osztnál és meghűléseknel.

Figyelemre méltó. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatosak legyünk és csak olyan eredeti üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjegyvel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K.-80, K.1.40 és K.2.- és ügyszólván minden gyógyszerárban kapható. - Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapest. Dr. Richter gyógyszerár az „Arany oroszlánhoz”, Prágában, Elisabethstrasse 5. neu.

ALAPITTOTT 1894

A PARIACI SASHOZ

LUDWIG JOZSEF

FÜSZER-üzemeltető UJVIDÉK.

ajánlja dusan felszerelt fűszer, kávé, tea, rum, ásványvizek és magyarádi hegyaljai borok nagy raktárát. Különösen figyelembe ajánlja szőlősgazdáknak a nála kapható „Kontinental” nevű szőlőoltógumit, mely a maga nemében páratlan s a legrosszabb időben is kitart. Erről számos elismerő levél tanuskodik. Különösen ajánlja továbbá a „Saxonia” rézgálicot, mely 96%-os rafiát stb.

Dus választéka

van konyhakerti magvakból is, melyeknek csiraképességeért jótáll.

Árjegyzékkel ingyen és bérmentve szolgál.

III. kir. dohány, szivar, okmány s postabélyeg áruda

Ha „FORHIN”-nal permetez,

- I-SZOR kevesebb a gond,
- II-SZOR kevesebb a munka,
- III-SZOR kevesebb a munkabér!

mert a „FORHIN” a sokszorta megjavított.

BORDÓI KEVERÉK
kész állapotban!

Nagyon erősen tapad a nedves levélre is bármily harmatnál is permetezhet vele. Semmi üledéke nincs. Számtalan elismerő nyilatkozat: „Gyártjuk az eddig dr. Asohenbraudt szabadalmát képezett Rézkénport és bordói port is. Kérjen ingyen és bérmentve leírást a

FORHIN gyártól, Budapest, Képvisező iktator idoriz. Ujvidék.

Egyedüli árusító Ujvidéken: Findeisen Gusztáv kereskedő.

Magyarázat

arról, hogy miért éppen a Schicht „Szarvas” Mosószappannal lehet a következő mosási eljárásnál a legjobb eredményt elérni:

1. A Schicht-„Szarvas” Mosószappan az összes szappanok között a legjobb.
2. Kiadósága folytán a legolcsóbb is egyuttal.
3. Tiszta voltáért 25.000 Koronával szavatolnak.
4. Rendkívül enyhe és konzerválja a szöveteket.
5. Mert ezen szappan maga is könnyen oldódik, tehát a szennyet is könnyen feloldja.
6. Hideg vízben is egyszerűen lehet vele mosni és megátolja a szövetek szétesését és összemelését.
7. A Schicht-„Szarvas” Mosószappannal való egyszeri átsimítás megfelel más szappannal 3-4 szeri átsimításnak.
8. A Schicht-„Szarvas” Mosószappan használata által időt, fáradságot és pénzt takaríthatunk meg.
9. Fehériti a ruhát és feleslegessé teszi a napon való fehéritést.
10. Készítési módja egészen különleges és erre a célra csakis a legjobb nyersanyagok használtak fel.
11. Gyártásnál évtizedek tapasztalatait használják fel.
12. Ezen szappan tökéletesítésén folytonosan dolgoznak és e célból minden találmányt felhasználnak.

Mindez az „Asszonydicséret” mosó kivonatra is érvényes.

Hirdetmény!

A ki pénzt, időt és fáradságot akar megtakarítani, kövesse ezen mosási eljárást:

A ruha beáztatása. Csak annyi vizet veszünk, hogy az egész ruhát éppen ellepje és a vízbe annyi „Asszonydicséret” mosó kivonatot teszünk, hogy a felkavarásnál habozzék azután a ruhát éjjen át áztatjuk.

A tulajdonképeni mosás azután csak nagyon kevés fáradsággal fog járni, ha Schicht-Szappant, Szarvas védjegyűt használunk. Mert minden tisztálanságot már feloldott az „Asszonydicséret” mosó kivonata és most már csak az szükséges, hogy ezen feloldott szenny a Schicht-„Szarvas” Mosószappan habja által leköttesse. Minden fáradságos dörzsölés és zörömpölés elkerülendő; a ruhába erősen beleevődött foltokat úgy távolítjuk el, hogy a ruhát a foltok helyén mindkét oldalán Schicht-„Szarvas” Mosószappannal bekenjük és azután összegöngyölve, egy óra hosszat állni hagyjuk. Ilyen módon minden szennyet könnyen lehet kimosni.

Ha a vízbe, a melyben a ruhát főzzük, kevés Schicht-„Szarvas” Mosószappant vagy „Asszonydicséret” mosó kivonatot teszünk, az nagyon célszerű. Igen fontos, hogy a ruhát bőséges vízben többször gondosan kiöblítsük, a míg az összes, a Schicht-„Szarvas” Mosószappan által feloldott szennyrészecskék elvannak távolítva és az öblítővizet teljesen tiszta marad.

Hirdetmény.

A róm. kath. hitközség Kosuth Lajos utca 30. szám alatt épülő bérpalotájában 1912. május hó 1-re különféle bolthelyiségek pinceraktárral, 1912. augusztus hó 1-én pedig 2 négy szobás urilakás kiadók.

A tervek a hitközség irodájában bármikor megtekinthetők s ugyanott a szükséges többi felvilágosítások is megadatnak.

Balla Árpád
I-ő syndikus.

Eladó ház.

A Gyik utca 5. sz. alatti ház szabad kézből, előnyös feltételek mellett eladó. Bővebb felvilágosítás nyerhető: temerini utca 9. szám

1-3

Hungaria könyvnyomda Ujvidék.

Bérbe adó.

Nagy helyiség és komptoir, portáléval, a piac kellő közepén, állványokkal és felszereléssel együtt 1912. évi augusztus hó 1-től bérbe adó. Mindennemű üzletnek igen alkalmas.

Egy butorozott utcai szoba azonnal kiadó. Bővebbet nyujt.

Matits Peter.
a fehér tulipánhoz.

Üzletvezető.

Intelligens fiatal ember, ki a detail fűszer-és csemege szakmában teljes szakképzettséggel bír, vidéki nagy városba keresetet k. Olyan, a ki óv a dékai rendelkezik és a szerb nyelvet beszéli előnyben, részeseül. Kimerítő ajánlatok referenciákkal: „Fényes jövő 34440” sz. alatt kéretnek: Schwarz József hitdetési irodájába, Budapest, Andrassy-ut 7.

BRÜNNI kelmék

férfi ruhának a legolcsóbb árakon legjobban kaphatók

ETZLER & OSTAL

a tanító-szövetség és áll. tisztviselőegylet szállítójánál

BRÜNN, 87.

A gyári piacról való közvetlen kelmévasárlásnál sok pénzt takarít meg a magánember. Csak új modern árak mindenféle árban. A legkisebb mérték is levágatik.

Dus mintagyjtemény
hármentve megtekintésre.

Eladó villa.

A Darányi telepen, a közkórház átellenében 3-6 számú teleppel együtt!!

Váls

Forrad

Budapest szgyobb vidé mult napok munkásság talános sztr és mélyen vezeteti ez a a fegyveres kerültek a polgárok. A visszhangot zés, amelyr besülések v letartóztatás

Kissé mult esomé az a gondol mindez, mi miért volt harcban, a szabadság, szava alatt már egy magyar pol erőreform rül támadt időnként il minál.

Két K élén, nagyj kel. akik a volt erő és rátkoztatni gondolattal, lasztójog n e két kérdé tartozó dol fogva organ dős s így közmegnyu ideig tartot álláspontot, junktimot azt a poli meg kell ellenérték, nélkül, me ség van.

Imma tartozik, h feltogása s lattan is vo

Sz